

ВАСИЛ РАЙКОВ
ОПЕРАЦИЯ НЕПТУН

chitanka.info

1.

Има дни, които за цял живот остават в паметта ни, без времето да заличи контурите на преживяното. За Руси Лазаров най-яркият от тези дни беше 17 февруари 2031 година. Може би защото твърде много обичаше сестра си Ванда и всяко нейно сътресение намираще дълбок отклик в чувствителната му славянска душа. Или защото всичко, което преживя през следващите дни, го беше поразило със своята необикновеност.

В този ранен следобед Руси подреждаше марките си. „Подреждаше“ не е точната дума, защото те винаги си бяха наредени като за изложба. Но само страстният колекционер познава чувството да се „рови“ из своята сбирка, да се любува на някоя особено рядка марка, за която знае, че много хора по света въздишат.

По едно време се позвъни.

„На входа е Ванда“ — разнесе се равният глас на електронния „портиер“.

— Да влезе! — нареди младежът, без да прекъсва заниманието си. И чак когато някой изхълца задавено зад него, се извърна. Сестра му лежеше на канапето и плачеше неутешимо. Ванда, за която покойният им баща често казваше „радио в пола“!...

— Може би ще благоволиш да ме посветиш в източника на своите сълзи, сестричке! — направи блед опит да се пошегува Руси и усети, че сърцето му се свива.

— Избягах от лудницата! — беше краткият отговор.

— Откъде?...

— От луд-ни-ца-та!... От Психоневрологичния институт. Сама не знам как успях да се изскубна от ръцете им — двама лекари и три санитарки.

— Чакай, моля ти се, но защо?

— Защото искаха да ме затворят. При лудите, разбираш ли? Мен! Искаха да ме...

— Ако продължаваш така, май аз ще ида там — каза меко Руси и приседна край нея. — Я си легни пак, сестричке! Така-а-а... Хайде разправяй сега!

— Ох, Руси, само ако знаеш какво съм преживяла през тези двадесет и четири часа!... Снощи, бях заспала вече, пристигнал Стилян. Влязъл тихо, запалил нощната лампа и седнал на края на леглото. „Не исках да те будя — каза ми, когато отворих очи. — Така сладко спеше. А не успях да дойда по-рано, за да се сбогуваме.“ Тези думи ме пробудиха напълно. Загледах го смаяна, но не помръднах от леглото. Само събрах сили да го попитам кога заминава. „След малко — каза той и ме погали. — Утре след обяд ще съм там.“ Не мога да ти опиша, Руси, какво изпитвах, докато ме милваше по косата. Но не се издавах. Само стисках очи да не го гледам. Чувствувах, че ще припадна всеки миг. За щастие той стана и започна да се разхожда из стаята. Говореше колко ще му е мъчно без мене, че не му се ходи, но нямало как, бил се захванал вече — все в тоя дух. А аз лежах като вцепенена и мълчах. Само го наблюдавах да не направи нещо. После отвори гардероба и взе да рови в него. „Да знаеш къде ми е скиорският шал?“ — попита той, а аз с мъка се сдържах да не изкрещя. Успях обаче да се овладеея, станах и му дадох моя шал; помниш сигурно, че имаме два еднакви шала. Той го взе, целуна ме (аз си зная как изтърпях и това) и си отиде. Щом хлопна вратата зад гърба му, изтичах на пръсти до входа и закачих веригата. Там съм загубила съзнание. Колко време съм лежала на пода — не зная, но когато станах, главата ми се пръскаше от болки. Пих някакво лекарство, включих приспивателя и се завих през глава. На сутринта се събудих съвсем нормално. Не помнех нищо. И точно тогава съзрях отворената врата на гардероба. Скочих веднага и потърсих шала си — няма го. Целия гардероб претърсих — никаква следа от него. Значи действително му бях дала шал през нощта. *Моя шал!* Действително *той* беше идвал!... Почувствувах, че ме обзема лудост. Едва успях да взема нещо успокоително и хукнах към Психоневрологичния институт. Разказах им, разбира се, всичко, както си беше. А те, моля ти се, вместо да ми помогнат, искаха...

— Нищо не разбирам — каза Руси и се усмихна. — Дотук не разбрах какво толкова те е разтревожило.

— Но Стилян идва снощи, човече. *Снощи!* А той замина преди две вечери. Вчера вечерта моят съпруг дойде за *втори* път да се

сбогува с мен. И пак, както първия път, ми поиска скиорския си шал. Затова му дадох моя шал.

— Ти... ти не искаш да кажеш, че Стилян два пъти...

— Нали точно това ти разказвам. Стилян идва два пъти да се сбогува с мен. И двата пъти се държа тъй, сякаш още не сме се сбогували. И двата пъти говори почти едни и същи неща, с едни и същи думи дори. Само че с разлика от две денонощия.

— Невъзможно! — заяви Руси и закрачи из стаята. — Не може да бъде! Трябва незабавно да се прегледаш при специалист. Изживяла си едно и също нещо два пъти, а това показва, че... Но какво ти става, Ванда?... Не реви, чуваш ли!... Ванда!...

— Да отида в лудницата ли искаш? — извика младата жена. — Нали едва се измъкнах оттам! И кой ще ми повярва, щом и собственият ми брат се съмнява в думите ми?

— Да-а-а... вярно. Съвсем не помислих. Тогава да направим друго...

Това „друго“ отне целия ден. Разбира се, решиха да отидат незабавно при Стилян. Тогава се сетиха, че не знаят къде точно се намира. Някъде в Средиземно море, на някакво островче — ето оскъдните сведения, с които разполагаха. За да извършел някакъв извънредно важен опит, който щял да трае три седмици.

Да научи всичко, което го интересуваше, за Руси не беше толкова трудно, колкото бавно. Никой в Института за океанографски изследвания, където работеше Стилян, не биваше да се досети защо събира тези сведения. А когато късно вечерта двамата потеглиха на път, Ванда въздъхна с облекчение. Скоро те щяха да се намират на остров Софрано и Стилян най-сетне щеше да хвърли воала на тайнственост от тая кошмарна история...

Така мислеше Ванда, докато колата на брат ѝ с мъка си пробиваше път по оживеното шосе на юг...

2.

Стилян Кънев завърши някак неочаквано диктовката, по средата на мисълта си.

— Да обработвам ли записа? — попита меко диктофонът, след като минаха няколко минути.

— Край! — заяви колебливо Стилян и погледна гузно зеленото немигащо око на апарата. — Друго няма. Обработвай данните!

— Слушам, да обработвам данните! — повтори послушно диктофонът и в същия миг зеленото кръгче стана оранжево. В електронната памет на машината започваше сложна и прецизна работа. Неговият отчет за изминалия ден сега щеше да се превърне в цифри, графики и обобщения. Към тях щяха да се прибавят нови и нови данни, за да попълват ден след ден картината на експеримента, в който участвуваше. Научният опит, наречен като някогашните криминални романи „Операция Нептун“. По-точно би било — „Човекът и морето“. Един човек, въоръжен със знанията на хората от 2031 година, с помощта на всичките тези умни машини, които се намираха в неговата подводна къщичка, трябваше да прекара три седмици в морските дълбини. Сам! Сам да добива храната си, да възлага на изследователските прибори новите задачи, да диктува своите всекидневни отчети, в които точно и пълно да предава как се чувства сам човек в тази непривична за него среда. *Сам в морето!*...

И все пак дали беше сам?...

— Дявол знае какво означава тая проклета история! — каза гласно Стилян и притвори уморено очи.

— Може би трябва да разкажем всичко на диктофона, а? — отекна в отговор един глас, но това беше пак неговият глас, неговият собствен, малко дрезгав и плътен глас, макар че идваше иззад гърба му. Ала този факт не направи никакво впечатление на младия мъж, който без да се обръща, отвърна:

— Да почакаме още малко — каза унило той. — Да минат поне няколко дни. Може би тогава всичко...

— Не очаквай чудеса! — възрази гласът, който идваше отзад. — Очевидно не става дума за халюцинации и миражи. Явлението е премного материално, за да го смятаме за илюзорно.

Стилян се извърна бавно. Не бързаше да отвори очи. А когато погледна, не се стърпя и се усмихна. Срещу него се усмихваше с неговата малко крива усмивка и с липсващия зъб дори още един Стилян Кънев. Не, това не беше двойник, нито огледален образ, а втори Стилян от плът и кръв: със същото лице и коса, същия ръст, със същите мускулисти ръце и белег от кучешки зъби на лявото кутре. Толкова идентичен с него беше този друг Стилян, че не можеше да се каже кой е „друг“ от двамата.

Когато се появи „другият“ (това беше вчера вечерта), Стилян спеше. Събуди се с чувството, че го наблюдават. И го видя. Разбира се, усмихна се и затвори очи. Погледна отново. Неговият двойник седеше на стола до леглото и го наблюдаваше замислено. Беше облечен в съвсем същия спортен екип, дори на врата му беше вързан същият скиорски шал като неговия. Невярващ на очите си, Стилян протегна ръка към коляното на човека пред себе си, убеден, че ще срещне само въздуха. Но в следващия миг една друга ръка стискаше здраво неговата. Една топла човешка ръка!...

— Може би е по-добре да поспим, а? — подхвърли гостът. Гласът му звучеше отегчено.

— Да поспим — съгласи се Стилян с тайната надежда, че когато се събуди, няма да има и помен от неговия двойник.

Утрото настъпи както обикновено: от покрива бликна мека слънчева светлина, часовникът включи галеща ухото мелодия, а готварската машина се зае да приготвява закуската. Два чифта кафяви очи се отвориха с плаха надежда, два погледа се срещнаха с неприязън и накрая два еднакви до безобразие плътни и малко дрезгави мъжки гласове избухнаха в смях. Двамата Стиляновци се надигнаха от леглата, изчакаха се учтиво, почти като чужди хора, пред тренировъчната машина и банята, после се настаниха край масата. И отново се захилиха като пощурели — на масата беше сервирана закуска само за един Стилян.

— Може би не си гладен? — попита Стилян втори (от първия миг те си говореха на „ти“ като нещо напълно естествено).

— Разчитах, че ти си *този*, който няма да е гладен.

— Понеже грешиш, да си поделим закуската. Ако наистина не ни стигне, тогава ще поръчаме друга.

— Добре!

Хайвер, препечено до златисто филе от риба, салата от синьо-зелени водорасли (впрочем съвсем не лоша на вкус). Всичко това бе изядено за секунди. Когато по същия начин се стопи втората и третата закуска, двамата се разсмяха с все сила. Всеки знаеше какво е искал да докаже другият — че той, именно *той*, е реалният, затова има вълчия апетит на здрав, реално съществуващ мъж.

— Смешно е, но излиза, че и двамата съществуваме — поде накрая Стилян първи.

— Колкото и невероятно да звучи!

— Да се свържем веднага с института!

— Чрез аварийната станция?

— Защо не?

— В инструкцията пише ясно: САМО ПРИ КРАЙНА НЕОБХОДИМОСТ!

— Струва ми се, че нашият случай надхвърля понятието „крайна“.

— Нищо подобно! Не сме изпробвали още всичко. Страх ме е, че сме се поддали премного на емоционалната страна на нещата. Действително да види човек самия себе си насреща — не е шега; но нека да не го превръщаме прибързано в трагедия. Вероятно се касае за някакво странно раздвоение на личността или за...

— ... материализиране на раздвоеното съзнание, а! Чудесни хипотези, няма що! Иначе си прав! Я да видим какво ще покаже магнитофонният запис на нашия разговор и телевизионните камери. Може би те са доловили „странното“ в нашето поведение.

— Умно!

Записът беше „нормален“ — диалог на един и същ глас. Не бяха доловили „нищо особено“ и камерите. На телевизионния екран се виждаха двама еднакви до безумие Стиляновци как се хранят, как избухват в смях или разговарят спокойно помежду си.

— А може би спим? — подхвърли Стилян първи, когато екранът угасна. — Просто невероятно!

— Дявол знае! — добави угрижено Стилян втори. — Че всичко това е невъзможно — няма спор. Но как да открием в какво се състои

бедата?

— Ето как: дотука излиза, че сме едно и също лице, нали!

— Да.

— Тогава всеки от нас знае какво трябва да върши. Предлагам всеки да се запознае с програмата за днес и да я изпълни сам, като не си говорим през целия ден. А вечерта ще направим два отделни рапорта на диктофона. После ще ги сравним и ще анализираме разликите. Може би тогава...

— Идеята не е лоша — кимна Стилян втори. — Съгласен!

3.

Работният ден на Стилян първи премина добре. Първата и основна задача на Стилян беше да си набавя храна. Само от морето. Но тя да не се отличава по състав от храната му на сушата. Неговите умни помощници — машините — се справяха лесно с най-необходимото за живота му: мазнини, белтъчини, някои въглехидрати; соли и вода имаше в изобилие. Съдържанието на витамини също бе задоволително. Сега търсеше в морските дълбини „деликатеси“, които да му заменят кафето, чая, плодовете и сладката захар. Та нима бъдещите подводни заселници трябваше да се лишават от нещо! Търсеше също и минерални богатства — както по морското дъно, така и в живите организми, които се оказваха учудващо богати на някои редки метали.

Всичко, предвидено в програмата за деня, бе изпълнено отлично и Стилян първи се завръщаше в подводната си къща, но това не го изпълваше ни най-малко с удоволствие. През цялата сутрин мисълта за неговия двойник не го напусна.

Защо именно с *два* дни закъсня *той*? — напразно се питаше Стилян първи, докато скутерът пореше бистрата вода на път за дома. Отдалеч се виждаше през стъклената стена, че в къщата има хора.

Хора действително имаше. Руси Лазаров седеше на леглото и се усмихваше смутено, а на другото легло, на *неговото*, седяха прегърнати Ванда и Стилян втори — това видя той, притаен зад близката скала. „Последните ще бъдат първи!“ — каза си Стилян първи и се усмихна мрачно. После се отдалечи внимателно с плуване, да не го забележат от къщата, изтегли с мъка тежкия скутер зад склона и едва тогава го включи на най-бързи обороти. Слели се в едно, човекът и машината запориха морската бездна. Надолу и все по-надолу, където синкавият мрак се сгъстяваше...

Поне ще престане най-сетне този кошмар, каза си той. Ванда не би го преживяла. От подобно сътресение не би се оправила цял живот, познаваше добре жена си. „Но на кого я оставяш?“ — откликна един

болезнен вик в съзнанието му и той с учудване откри, че не ревността, а неговият разум търси отговор. Усмихна се печално. Как на кого? На един друг Стилян, точно толкова реален, колкото е и той. За Ванда това няма да има никакво значение.

Изведнъж от мрака напред му изплува масивният корпус на подводница. Стилян рязко изви скутера надолу; нямаше време да се отклонява встрани. Ушите му запищяха от бързото спускане. „Това вече няма никакво значение!“ — каза си той и пак се усмихна мрачно. После, без да променя посоката, извърна глава назад. От кърмата на подводницата излетя сребристо торпедо, което с тройно по-голяма скорост се насочи към него. Бяха го забелязали. И бяха изпратили „акула“ да го залови; знаеше тези бързи ловни подводнички. „Но няма да успеете!“ — закани се към непознатите спасители Стилян първи и пусна ръчките на скутера. После бързо смъкна шлема си.

4.

— Жив ли е? — извика професор Камбуров, щом водачът на „акулата“ влезе в помещението.

— Пристигнах късно — каза морякът. — Когато го вкарах в торпедото, беше вече издъхнал.

— Дано е другият — въздъхна професор Христов, първият помощник на директора, който стоеше край масата и чупеше нервно пръсти.

— С еднаква вероятност може да е истинският Стилян — подхвърли жлъчно професор Камбуров и се обърна към капитана: — Карайте към подводната къща!

След няколко секунди подводницата направи плавен завой и се отправи към малкия остров...

Когато проучваше къде се намира подводната къща, Руси Лазаров не събуди ничие подозрение. Но той не можеше да предвиди, че от Психоневрологичния институт ще се обадят на професор Камбуров и ще му разкажат всичко. Преди да беше завършил разговора, директорът вече натискаше звънеца за секретарката.

— Професор Христов веднага при мен! — изрева той на слисаната жена. — Веднага!

Малко по-късно двамата тичаха към асансьора. Дватамата, които единствени знаеха, че действително съществува *втори* Стилян Кънев!...

Още когато замисляха експеримента, двамата ръководители на Института за океанографски изследвания знаеха, че в подводната къща ще отиде не истинският Стилян, а негов двойник, изработен в Държавната лаборатория за работи двойници от типа „Хомо сапиенс-2“. На истинския Стилян не можеше да бъде казано, разбира се, защото нали неговият двойник трябваше да действа като напълно нормален човек! Истинският Стилян Кънев трябваше да бъде приспан тайно и вкаран в биохибриатора, където да прекара една принудителна, но

напълно безвредна за здравето му триседмична почивка. А ето че двамата Стиляновци...

Пред вратата на биохибернатора ги посреща Недялков — млад учен, отскоро постъпил на работа в института. Впрочем той беше и третият, посветен в тайната. Без никакви обяснения професорите залепиха лица на стъкления похлупак, под който сладко спеше един мъж в бяла престилка. В същия миг Христозов изруга — мъжът в хибернатора беше лаборантът на Стилян...

Една досадна грешка беше провалила целия хитро скроен план. И едно неподчинение. Защото в уречения час директорът беше наредил по телефона на Стилян Кънев *лично* той да отиде до биохибернатора, за да вземе едни „извънредно важни проби“. А Стилян (види се бил е зает преди отпътуването!) беше изпратил своя лаборант. Без да подозира нищо, Недялков го беше приспал и сега той лежеше кротко в биохибернатора. Докато истинският Стилян...

— Положението е повече от трагично — заяви директорът. — Не можем по нищо да различим кой е истинският Стилян Кънев. Разбирате ли какво е станало? И не *можем* да унищожим двойника! По всички показатели те са идентични. В биохимичен смисъл двойникът е точно толкова човек, колкото е всеки от нас.

В подводната къща ги посрещна отчаянието. Ванда ридаше безутешно на леглото, а Руси и Стилян се разхождаха, без да се поглеждат. Очевидно Стилян им бе разказал всичко.

Без да се стеснява от никого, професор Камбуров се спусна към своя подчинен.

— Кога пристигнахте тук? — попита задъхан той. — Първи или втори?

— Втори!

— Втори?... Сигурен ли сте?

— Но, разбира се! Когато дойдох, моят двойник спеше и в първия момент аз така се изплаших, че дори...

Професорът приседна на леглото и тихичко се засмя.

— Вие сте истинският Стилян Кънев! — каза подир малко той и изправи глава. По лицето му се стичаха радостни сълзи. После им разказа всичко.

— Но защо се е самоубил другият Стилян? — обади се Ванда. — Поведението му не е съвсем логично.

— Двойниците работи от този тип се правят с едно единствено несъвършенство, което същевременно е защитно средство за прототипа. Техните съзнания се изчистват напълно от човешкия егоизъм. Затова Стилян първи се е самоубил. Заради вас, Ванда. За да бъдете вие щастлива. И е решил да излезе от играта във ваша полза. От негова гледна точка той е постъпил по единствено правилния начин, нали?

— Може би! — каза Ванда и се отправи към стъклената стена. Опря чело на хладното стъкло, зад което се простираше мрачната морска бездна, и повтори на себе си: — Сигурно така е най-добре!...

Настъпи мълчание, като след смъртта на истински човек. Или просто всички бяха уморени от преживяното, за да могат да разговарят. Само Стилян нарушаваше сега покоя на малката къщичка, като се разхождаше напред-назад, потънал в някакви си свои мисли.

— Искам да го видя още веднъж — каза тихо той, като се надвеси над професор Камбуров. — Другия Стилян...

Професорът само кимна с глава...

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 9, 10/1969 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.